

HAI ĐỨA TRẺ - Sư phạm văn - tác phẩm văn học 11

Phương tiện dạy học ngữ văn (Đại học Đà Nẵng)

HAI ĐỨA TRẺ

I. Tìm hiểu chung

1. Tác giả: Thạch Lam (1910 - 1942)

a. Cuộc đời.

- + Tên khai sinh: Nguyễn Tường Vinh (sau đổi thành Nguyễn Tường Lân).
- + Sinh tại Hà Nội, trong một gia đình công chức gốc quan lại.
- + Là thành viên của Tự lực văn đoàn.
- + Thuở nhỏ, Thạch Lam sống ở quê ngoại, phố huyện Cẩm Giàng, tỉnh Hải Dương, sau đó theo cha chuyển sang tỉnh Thái Bình.
=> Tuổi thơ nhọc nhằn, cuộc sống lao碌, ông mất vì bệnh lao phổi ở tuổi 32 - độ tuổi rực rỡ trên văn đàn.

b. Sự nghiệp sáng tác.

-Tác phẩm chính:

- + Tiểu thuyết: Ngày mới.
  - + Các tập truyện ngắn: Gió đầu mùa, Nắng trong vườn, Sợi tóc.
  - + Tập tiểu luận: Theo dòng.
  - + Tùy bút: Hà Nội băm sáu phố phường.
- Phong cách nghệ thuật:
- + Quan niệm văn chương lành mạnh, tiến bộ và có biệt tài về truyện ngắn.
  - + Giọng điệu trữ tình, điềm đạm.
  - + Văn Thạch Lam trong sáng, giản dị mà thâm trầm, sâu sắc.

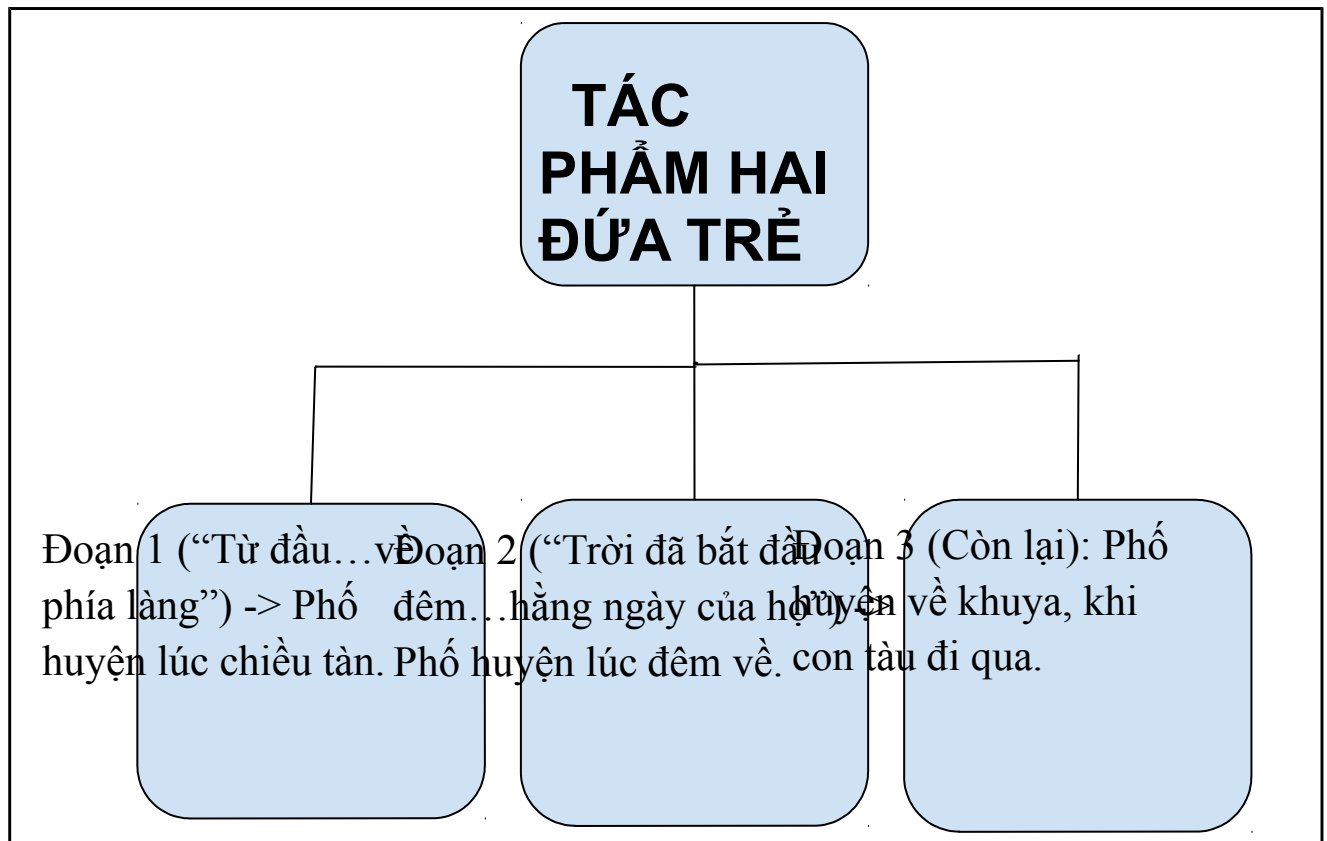
2. Tác phẩm

a. Xuất xứ: Tác phẩm được in trong tập “Nắng trong vườn” (1938)

b. Bối cảnh:

Phố huyện nghèo, ga xép Cẩm Giàng, quê ngoại của nhà văn những năm trước Cách mạng Tháng Tám (1945).

c. Bố cục: 3 đoạn

II. Tìm hiểu chi tiết.

1. Bức tranh đời sống nơi phố huyện

a. Bức tranh thiên nhiên.

a.1. Cảnh chiều tàn.

- Tiếng trống thu không: là hồi trống báo hiệu trời sắp tối.
- Âm thanh: *tiếng trống thu không, tiếng ếch nhái kêu ran ngoài đồng ruộng, tiếng muỗi vo ve, tiếng chông na cọt két*
- > Những âm thanh nhỏ bình dị gần gũi nhưng gợi lên nét đượm buồn của buổi chiều quê.
- Hình ảnh, màu sắc:

Phương Tây đỏ rực như lửa cháy, những đám mây hồng như hòn than sắp tàn, dãi tre làng trước mặt đen lại.

-> Báo hiệu sự tàn lụi của ngày.

- Đường nét: Dãi tre làng...in một lát cắt trên nền trời.

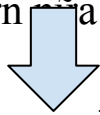
-> Bóng tối lấn dần ánh sáng.

=> Khung cảnh làng quê thơ mộng, êm ả nhưng đượm buồn.

a.2. Cảnh đêm tối

BÓNG TỐI

Đường phố và các ngõ con
chứa đầy bóng tối
Tối hết cả con đường thăm
thăm... Các ngõ vào làng
sẫm đen hơn nữa

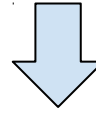

-> **Mênh mông,
hiu quạnh, dày
đặc**
-> **Xã hội cũ**

ÁNH SÁNG

Khe sáng, vệt sáng, quãng sáng
Chấm lửa nhỏ vàng lơ lửng, hột
sáng...

- Quãng sáng ngọn đèn
dầu.....

-> **Nhỏ bé, yếu ớt, le
lói**
-> **Kiếp người trong
xã hội cũ**

Tiểu kết: Cảnh vật lúc chiều tối và đêm xuống gần gũi, bình dị mà nên
thơ nhưng gợi nỗi buồn man mác.

2. Bức tranh sinh hoạt của con người

a. Cảnh chợ tàn

- Âm thanh: Người về hết và tiếng ồn ào cũng mất -> Vắng tanh, im lặng.
- Hình ảnh:
  - + Trên đất chỉ còn rác rưởi, vỏ bưởi, vỏ thị, lá nhãn, lá mía...
  - + Những đám trẻ con nhà nghèo lom khom cúi nhặt...
    - Không khí: Mùi âm ỉm của hơi nóng và cát bụi...mùi riêng của đất.
    - > Nghèo nàn, xơ xác, tiêu điều-> Nghèo nàn, xơ xác, tiêu điều.

Phiên chợ nghèo nơi phố huyện xưa.

b.2. Những kiếp người tàn

- Đồ vật tàn

Ngôi quán ọp ẹp, cái chõng sắp gãy, cây đàn còm, manh chiếu rách, bát sứt, chậu sắt dùm dọ, chiếc đèn dầu.

- Nhịp sống tàn

+ “Ôi chao! Sớm hay muộn có ăn thua gì!”, “Giờ muộn thế này mà họ vẫn chưa ra nhỉ” - hàng nước ế -

+ Gánh phở của bác Siêu Không bán được cho ai.

+ Gia đình bác xẩm với tiếng đàn bầu bần bật trong yên lặng.

=> Nhịp sống quần quanh, buồn chán, mỗi mòn không lối thoát nhưng vẫn nhen lên niềm hy vọng vào cuộc sống cho dù rất mỏng manh.

b. Bức tranh tâm trạng của Liên

b.1. Hoàn cảnh sống

- Cảnh nhà sa sút, bố Liên mất việc, cả nhà bỏ Hà Nội về quê, mẹ làm hàng xáo.

- Chị em Liên trông nom một cửa hàng tạp hóa nhỏ xíu...bán chẳng ăn thua gì.

=> Cuộc sống vất vả, buồn tẻ, không có tuổi thơ.

b.2. Tâm trạng của Liên trước khi tàu đến

- Trước cảnh ngày tàn: Nhạy cảm, tinh tế, gắn bó với mảnh đất quê hương.

- Trước cảnh đêm tối: Khát khao ánh sáng và ấp ủ nhiều ước mơ.

- Trước những con người nghèo khổ: Động lòng trắc ẩn, biết chia sẻ, cảm thông với những người nghèo khổ.

3. Cảnh đợi tàu

a. Lý do đợi tàu

- Mọi người ở phố huyện: Chờ tàu để bán hàng -> vì mưu sinh.

- Hai chị em Liên:

+ Do vâng lời mẹ

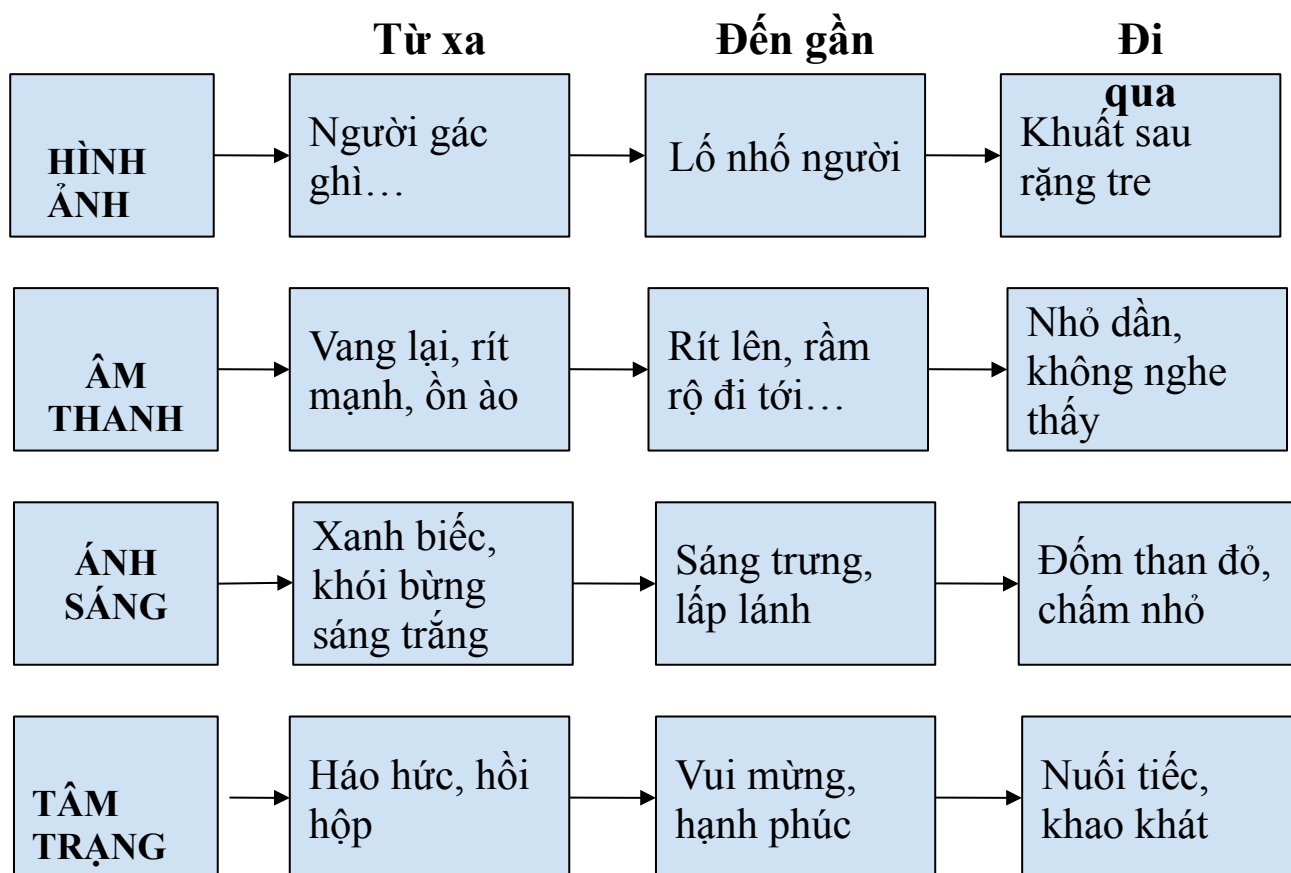
+ Do nhu cầu hoài niệm quá khứ Hà Nội tươi đẹp.

+ Do sự thôi thúc của khát vọng đổi thay.

=> Đợi tàu đã trở thành một nhu cầu bức thiết về mặt tinh thần: muốn vượt ra khỏi cái tăm tối của cuộc đời.

Khát vọng được sống trong một thế giới khác tốt đẹp hơn dù chỉ trong giây lát.

b. Hình ảnh đoàn tàu

=> Chuyến tàu đến trong sự chờ đợi và háo hức; chuyến tàu đi qua trong sự nuối tiếc của hai đứa trẻ và hồi ức của Liên về Hà nội xa xăm

b. Tâm trạng của nhân vật Liên

- Liên hồi tưởng về quá khứ: Đánh thức những kí ức đẹp đẽ của tuổi thơ khi còn ở Hà Nội.
- Liên mơ tưởng về một “thế giới khác”:
+ “Thế giới khác”: là một thế giới tươi sáng hơn, sôi động hơn, hạnh phúc hơn cuộc sống nghèo khổ, tù túng hàng ngày của con người phố huyện.

=> Niềm khát khao hướng tới tương lai - khát khao mơ hồ nhưng tha thiết.

|